

Міністерство освіти і науки України
Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка
Луганський інститут післядипломної педагогічної освіти
Луганська обласна організація Української спілки краєзнавців
Луганське обласне об'єднання Всеукраїнського товариства „Просвіта” імені Тараса Шевченка
Луганський відділ Українського Географічного товариства
Газета „Краєзнавство. Географія. Туризм”

Регіональні географічні дослідження України та суміжних територій

Присвячена 70-річчю утворення кафедри географії Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка

27 – 29 листопада 2006 року

Луганськ – 2006

УДК 913.001.5 (477)

ББК 65.049 (4Укр)

Р 32

Рецензенти:

Жадан О. І. – кандидат географічних наук, завідувач відділу координації діяльності навчальних закладів Управління освіти Луганської обласної державної адміністрації;

Кошелева Г. Б. – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу оплати праці та соціального забезпечення населення НДІ соціально-трудових відносин Мінпраці України

Р 32

Регіональні географічні дослідження України та сусідніх територій: Збірник наукових праць / Відп. ред. Ю. О. Кисельова. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 220 с.

Редакційна колегія:

доктор геогр. наук П. Г. Шищенко, доктор геогр. наук Г. І. Данилюк, доктор геогр. наук А. І. Доценко, кандидат геогр. наук, доктор геогр. наук Л. І. Зеленська, доктор геогр. наук Ж. М. Матвіїшина, кандидат геогр. наук О. О. Кисельова, кандидат геогр. наук Ю. О. Кисельова

Збірник присвячено актуальним проблемам регіональної природничо-наукових та суспільствознавчих географічних досліджень України та територій суміжних областей Російської Федерації. У збірнику знайшли висвітлення деякі питання теоретичної географії.

Тексти подаються мовою оригіналу
та в редакції авторів

УДК 913.001.5

ББК 65.049

*Рекомендовано до друку вченою радою
Луганського національного педагогічного університету
імені Тараса Шевченка
(протокол № 4 від 24.11.2006 р.)*

© Колектив авторів
© Альма-матер, 2006

ЗМІСТ

I. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ

<i>Арабаджі О.С., Барабоха Н.М., Рубан М.М.</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАПОВІДНИКА ОСТРОВА ХОРТИЦЯ.....	3
<i>Базильський К.В.</i> АКТИВИЗАЦІЯ ОПОЛЗНЕВЫХ ПРОЦЕССОВ В ЛУГАНСКОЙ ОБЛАСТИ	4
<i>Белоусова Н.В.</i> МЕРЕЖА ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	7
<i>Брылев В.А., Мелихова Е.В.</i> ПРОИСХОЖДЕНИЕ ВОЛГО-ДОНСКОГО ВОДОРАЗДЕЛА.....	8
<i>Буруль Т.Н.</i> КОМПЛЕКСНОЕ ЗОНИРОВАНИЕ ТЕРРИТОРИИ ВОЛГОГРАДСКОЙ АГЛОМЕРАЦИИ ПО СТЕПЕНИ АНТРОПОГЕННОЙ НАГРУЗКИ.....	11
<i>Вершилова С.О.</i> ІСТОРІЯ ПОГЛЯДІВ НА ПРОБЛЕМУ ФІЗИКО – ГЕОГРАФІЧНОГО РАЙОНУВАННЯ УКРАЇНИ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОРІЧЧЯ.....	13
<i>Ворова В.П.</i> РЕГІОНАЛЬНІ ПРИКЛАДНІ ЕКОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В РАМКАХ РОБОТИ ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ.....	14
<i>Гавриленко О.П.</i> ТЕХНОГЕННИЙ ВПЛИВ НА ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ УКРАЇНИ І СУЧАСНА МЕДИКО-ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ.....	16
<i>Галкина Л.И., Чузунов Е.В., Чузунова Г.Е.</i> К ПРОБЛЕМЕ ОПТИМИЗАЦИИ СОЦИОПРИРОДНОЙ СИСТЕМЫ ДОНБАССА.....	18
<i>Денисюк Г.И.</i> ГЕОГРАФ І ХУДОЖНЯ ГЕОГРАФІЯ.....	19
<i>Жерлицын С.А.</i> О НЕКОТОРЫХ ОСОБЕННОСТЯХ РЕКРЕАЦИОННОЙ ИЗБИРАТЕЛЬНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ ЛУГАНСКОЙ ОБЛАСТИ.....	20
<i>Жилік А.В.</i> ТЕРИКОНИ – СПЕЦИФІЧНІ ОБ'ЄКТИ АНТРОПОГЕННОЇ ГЕОМОРФОЛОГІЇ.....	23
<i>Жилік Д.В.</i> ПАЛЕОГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ КАМ'ЯНОВУГІЛЬНИХ ВІДКЛАДІВ ГОЛУБІВСЬКОЇ УЛОГОВИНИ.....	25
<i>Затолокина Н.М.</i> ПОЧВООБРАЗОВАНИЕ КАК ПРОЦЕСС РЕСУРСООБЕСПЕЧЕНИЯ ЦЕННЫМИ ПОЧВАМИ БЕЛГОРОДСКОГО РАЙОНА БЕЛГОРОДСКОЙ ОБЛАСТИ.....	26
<i>Иванов Е.А., Ковальчук І.П.</i> ГЕОЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОРИСТАННЯМ ВІДХОДІВ ГІРНИЧОПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЙ ЯК ЕНЕРГЕТИЧНОГО РЕСУРСУ.....	27
<i>Иванов Е.А., Лобанська Н.І.</i> МОДЕЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ ПРОСІДАННЯ І ЗАТОПЛЕННЯ В МЕЖАХ ЛЬВІВСЬКО-ВОЛИНСЬКОГО КАМ'ЯНОВУГІЛЬНОГО БАСЕЙНУ.....	29
✓ <i>Каплун І.Г., Чеболда І.Ю.</i> РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОДІЛЬСЬКИХ ТОВТР.....	32
✓ <i>Кисельова О.О.</i> ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ У ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	33
✓ <i>Ключко Л.В., Вовк О.В., Немець О.К.</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	35
<i>Козина О.В.</i> ПОГОДНО-КЛИМАТИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ВОЛГОГРАДА В ПОСЛЕДНЕЕ ДЕСЯТИЛЕТИЕ.....	37
<i>Кокус В.В.</i> ВНЕСОК ОКРУЖНИХ КРАЄЗНАВЧИХ ТОВАРИСТВ У РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В 20-Х РОКАХ ХХ СТ.....	39
<i>Колтун О.В., Мусійовська Н.В.</i> АНТРОПОГЕННИЙ ВПЛИВ НА БІФУРКАЦІЮ РІК У ПЕРЕДКАРПАТТІ.....	41
<i>Корнус А.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЛАНДШАФТНОЇ СТРУКТУРИ БАСЕЙНУ РІЧКИ СУЛИ.....	42
<i>Королева И.С., Петип А.Н.</i> СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ РАЗВИТИЯ РЕКРЕАЦИИ И ТУРИЗМА В БЕЛГОРОДСКОЙ ОБЛАСТИ.....	44
<i>Короткий Д.В., Болдырев А.В.</i> ОБ ИСПОЛЬЗОВАНИИ РЕКРЕАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА ЛУГАНСКОЙ ОБЛАСТИ (на примере села Каменка).....	46
<i>Матвійшина Ж.М.</i> ҐРУНТ ЯК ІСТОРІЧНЕ УТВОРЕННЯ.....	47
<i>Матвійшина Ж.М., Пархоменко О.Г., Куштан Д.П.</i> ПЕДОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДНІЖЖЯ ЗАМКОВОЇ ГОРИ ДАВНЬОГО ЧИГИРИНА.....	49
<i>Петренко О.М., Чехній В.М.</i> ТРАНСКОРДОННІ ЛАНДШАФТНІ СКЛАДОВІ ЕКОМЕРЕЖІ ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ.....	54
✓ <i>Питуляк М.В., Питуляк М.Р.</i> РЕКРЕАЦІЙНЕ ПРИРОДОКОРИ-СТУВАННЯ В ЛАНДШАФТАХ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ.....	55
<i>Пряхин С.И., Серёгина Н.М.</i> ГЕОЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ДОБЫЧИ МИНЕРАЛЬНО-СТРОИТЕЛЬНОГО СЫРЬЯ В ПРЕДЕЛАХ ВОЛГОГРАДСКОЙ ОБЛАСТИ.....	57
<i>Рябинина Н.О., Холоденко А.В.</i> МОНИТОРИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ГЕОСИСТЕМ МАЛОЙ ИЗЛУЧИНЫ ДОНА.....	58
<i>Селезнёва А.В.</i> ЭКОЛОГО-ГЕОМОРФОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭРОЗИОННОГО РЕЛЬЕФА ВОЛГОГРАДСКОГО ПОВОЛЖЬЯ.....	60
<i>Склярова О.А.</i> О НЕОБХОДИМОСТИ ОХРАНЫ ПАМЯТНИКОВ ПРИРОДЫ.....	62

<i>Скоб О.В.</i> ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЛУГАНСЬКА.....	62
<i>Смаль І.В.</i> МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНСЬКОМУ ПОЛІССІ У КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	64
<i>Сорокіна Г.О.</i> ПРО ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ ГЕОЛОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	67
<i>Холявчук Д.І.</i> ГЕОМОРФОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ КЛІМАТОГЕНЕЗУ КАНЬЙОННОЇ ДОЛИНИ ДНІСТРА.....	68
<i>Царик Л.П., Царик П.Л.</i> НЕВИСНАЖЛИВЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ЯК ОБ'ЄКТИВНА ПЕРЕДУМОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ.....	70
<i>Чеболда І.Ю., Каплун І.Г.</i> ОСНОВНІ ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРИРОДНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	72
<i>Ширшов А.Ф.</i> СОВРЕМЕННЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ДОРОЖНЫХ ЛАНДШАФТОВ ВОЛГОГРАДСКОЙ ОБЛАСТИ.....	75
<i>Шовкун Т.М.</i> ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ І СТАН ДОВКІЛЛЯ (на прикладі Чернігівської області).....	76
<i>Янковська Л.В.</i> КРИТЕРІЇ ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНОГО РАЙОНУВАННЯ.....	79

II. СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

<i>Аляев В.А., Аляева О.Е.</i> ИСТОРИКО – ГЕОГРАФИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ФОРМИРОВАНИЯ ХОЗЯЙСТВЕННОГО ТЕРРИТОРИАЛЬНОГО КОМПЛЕКСА ВОЛГОГРАДСКОЙ ОБЛАСТИ В XX ВЕКЕ.....	82
<i>Атаян О.П.</i> СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНИЕ ВОЛГОГРАДСКОЙ ОБЛАСТИ В НАЧАЛЕ XXI ВЕКА.....	83
<i>Афанасьев О.С.</i> ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ МІСЬКОЇ МЕРЕЖІ РЕСТОРАННОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСТА ДНІПРОПЕТРОВСЬКА.....	85
<i>Афоніна О.О.</i> ТЕРИТОРІАЛЬНО-СИСТЕМНА ОРГАНІЗАЦІЯ РОЗСЕЛЕННЯ В ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА НАПРЯМИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ.....	87
<i>Барановський М.О.</i> КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИДІЛЕННЯ ДЕПРЕСИВНИХ АГРАРНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ.....	89
<i>Бацманова Л.С., Скороход Н.Н.</i> ИНВЕСТИЦИИ В ЭКОЛОГИЮ ЛУГАНЩИНЫ В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА.....	89
<i>Брыльов В.А., Ширшов А.Ф.</i> ФОРМИРОВАНИЕ ВОЛГОГРАДСКОЙ ОБЛАСТИ ЗА ПОСЛЕДНИЕ 100 ЛЕТ. ГРАНИЦЫ, АДМИНИСТРАТИВНОЕ УСТРОЙСТВО.....	91
<i>Ванда І.В.</i> ПРОБЛЕМИ ВИДІЛЕННЯ ДЕПРЕСИВНИХ РЕПОНІВ В УКРАЇНІ.....	93
<i>Височин М.Ю.</i> МІЖДЕРЖАВНА МІГРАЦІЯ В ЗАГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	95
<i>Влах М.Р.</i> НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПЕРІОДИЗАЦІЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕОГРАФІЇ.....	98
<i>Гавриленко С.Н., Шевцова В.И.</i> РЕСУРСОСБЕРЕЖЕНИЕ КАК ПУТЬ ПОВЫШЕНИЯ РЕСУРСООБЕСПЕЧЕННОСТИ ДОНЕЦКОЙ ОБЛАСТИ.....	100
<i>Гребіник Т.О., Фетисова Н.М.</i> ДИНАМІЧНІ ТА СТРУКТУРНІ ЗМІНИ СУСПІЛЬНО – ТЕРИТОРІАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ КРАСНОДОНСЬКОГО РАЙОНУ.....	102
<i>Гринюк Т.А., Мозговий А.А.</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНИ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ТА СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ.....	103
<i>Гудзеляк І.І.</i> ДЕМОІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК МІСТА ЛЬВОВА.....	105
<i>Денисенко О.О.</i> МІСЦЕ І РОЛЬ СТОЛИЧНОГО МІСТА У ГОСПОДАРСЬКОМУ КОМПЛЕКСІ КРАЇНИ.....	107
<i>Деточенко Л.В.</i> АГРОТУРИЗМ – КАК КАТАЛИЗАТОР ХОЗЯЙСТВЕННОГО РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКИХ ПОСЕЛЕНИЙ (на примере Волгоградской области РФ).....	108
<i>Доценко А.І.</i> СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗСЕЛЕННЯ У ВИСОКОУРБАНІЗОВАНОМУ РЕГІОНІ (на прикладі Луганської області).....	110
<i>Єфименко В.І.</i> ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ГАЛУЗЕВА СТРУКТУРА ТА ГЕОГРАФІЯ.....	112
<i>Жилік А.В.</i> ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ТА ЇХ ЗАЙНЯТІСТЬ НА ПРИКЛАДІ МІСТА КІРОВСЬКА.....	113
<i>Заволока Ю.Ю.</i> ПРАЦЕРЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	114
<i>Западняк С.О.</i> ТИПИ, ВИДИ І ФОРМИ МІГРАЦІЙ НАСЕЛЕННЯ.....	116
<i>Заставецька Л.Б.</i> ВИКОРИСТАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ У ДОСЛІДЖЕННІ СИСТЕМ РОЗСЕЛЕННЯ.....	119
<i>Заставецький Т.Б.</i> ТУРИЗМ ЯК ОДНА З ПРІОРИТЕТНИХ ГАЛУЗЕЙ РОЗВИТКУ ДЕПРЕСИВНОГО АГРАРНОГО РЕГІОНУ.....	120

<i>Зуб Л.В.</i> МЕДИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ГЕОДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В СЛАБОУРБАНІЗОВАНИХ РЕГІОНАХ (на прикладі Тернопільської області).....	121
<i>Іщук С.І., Гладкий О.В.</i> ФОРМУВАННЯ ПРОМИСЛОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДОНЕЦЬКО-МАКІЇВСЬКОЇ АГЛОМЕРАЦІЇ.....	123
<i>Кандиба Ю.І.</i> ПЕРШІ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ СЛОБОЖАНЩИНИ.....	126
<i>Качасв Ю.Д.</i> ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ РИЗИКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	128
<i>Кисельов Ю.О.</i> ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ГЕОСОФІЇ У ХХ СТОРІЧЧІ.....	130
<i>Ключко Л.В., Лук'яненко А.С.</i> ЗАСАДИ РЕЛІГІЙНОГО ТУРИЗМУ В ХАРКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ.....	132
<i>Конов І.Ф.</i> СОЦІОЛОГІЯ ТА ПРОБЛЕМА ГЕОГРАФІЧНОГО ПРОСТОРУ.....	134
<i>Корнус О.Г.</i> АНАЛІЗ ШЛЮБНОСТІ ТА РОЗЛУЧУВАНOSTІ НАСЕЛЕННЯ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	135
<i>Котик Л.І.</i> ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ „ТРАНСФОРМАЦІЯ ГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ” В СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.....	137
<i>Кузишин А.В.</i> СОЦІАЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ СТРАТИФІКАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	139
<i>Куровська Г.В., Шубенок С.М.</i> ОЦІНКА СТАНУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ НАСЕЛЕННЯ БІЛОКУРАКІНСЬКОГО РАЙОНУ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ІНДИКАТОРА РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ.....	141
<i>Лобанова Н.А.</i> ОСОБЕННОСТИ МИГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ НА ТЕРРИТОРИИ ВОЛГОГРАДСКОЙ ОБЛАСТИ.....	145
<i>Мариняк Я.О.</i> ТЕРИТОРІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ГОТЕЛЬНО – РЕСТОРАННИЙ БІЗНЕСУ В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	147
<i>Маруняк Є.О.</i> ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	149
<i>Мельник І.Г.</i> РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ДЕМОГРАФІЧНОГО РОЗВИТКУ ДОНБАСУ.....	150
<i>Мельник І.П.</i> ДОСВІД РОЗВИНУТИХ КРАЇН У РОЗВ'ЯЗАННІ ПРОБЛЕМ ВТРАТ ВОДИ В СИСТЕМАХ ВОДОПОСТАЧАННЯ.....	152
<i>Мельниченко Т.Ю.</i> ЧИННИКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	153
<i>Моштакова Н.В., Єфименко В.І.</i> ФАКТОРИ ПОЛІТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ НАСЕЛЕННЯ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	154
<i>Некрилов Д.О.</i> СІНЕРГЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗСЕЛЕННЯ.....	156
<i>Немець К.А.</i> ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС СУСПІЛЬСТВА ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ.....	157
<i>Немець Л.М.</i> ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ.....	160
<i>Немець Л.М., Баркова Г.А.</i> СОЦІАЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕННЯ СИТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ.....	162
<i>Немець Л.М., Погребатько О.В.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ГЕОГРАФІЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ.....	165
<i>Пащковська Л.В.</i> МІСЦЕ ТА РОЛЬ ТРАНСПОРТНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ОСЕЙ В РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ.....	167
<i>Підгрушній Г.П.</i> ОСОБЛИВОСТІ СТАДІЙНО-ЕВОЛЮЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	168
<i>Путренко В.В.</i> РЕСУРСЕФЕКТИВНІСТЬ СУСПІЛЬНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	170
<i>Ранця І.І.</i> СІЛЬСЬКЕ РОЗСЕЛЕННЯ ТА САМОВРЯДУВАННЯ У ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ.....	172
<i>Савчук І.Г.</i> МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМНО-СТРУКТУРНОГО АНАЛІЗУ В ГЕОГРАФІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ.....	175
<i>Сердюк Г.М.</i> ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ПЕРЕТВОРЕННЯ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ.....	176
<i>Слоньова Т.І., Мельник І.Г.</i> ЕТНІЧНИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ ДОНБАСУ: СТРУКТУРНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА РУБЕЖІ СТОЛІТЬ.....	177
<i>Смоляр В.А.</i> ТОПОНИМИЯ ГОРОДА РОВЕНЬКИ И ПРИЛЕГАЮЩИХ ПОСЁЛКОВ.....	179
<i>Феленчак Ю.Б.</i> СОЦІАЛЬНІ РИЗИКИ: СУТЬ ТА ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ.....	180
<i>Франчук Г.О., Немець К.А., Кірюхін О.М.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИКОРДОННОГО РЕГІОНУ (на прикладі Харківської області).....	181
<i>Хобта С.В.</i> РЕГІОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ВОСТОКА И ЗАПАДА УКРАИНЫ В СФЕРЕ СОЦИАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ.....	183
<i>Чикина Ю.Ю., Мельник І.Г.</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ (на прикладі Луганської області).....	185

<i>Шабашова Л.Ю.</i> РОЗСЕЛЕННЯ НАСЕЛЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	187
<i>Шишацький В.Б.</i> РЕГІОНАЛЬНА ДИНАМІКА ЕЛЕКТОРАЛЬНИХ УПОДОБАНЬ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ЗА ПЕРІОД МІЖ 1998 І 2006 РР.....	188
<i>Щабельська В.Г., Гринюк Т.А.</i> ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ: СВІТОВИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД.....	191
<i>Шеглюк С.Д.</i> ВИДИ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СУСПІЛЬНИХ СИСТЕМАХ.....	192

III. СУЧАСНІ ПАРАДИГМИ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ

<i>Вірченко П.А.</i> ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОГО КОМПЛЕКСУ КРЕМІНСЬКОГО РАЙОНУ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	195
<i>Губська О.П.</i> ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ-ГЕОГРАФА.....	196
<i>Дорохова С.В.</i> РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКОЙ МЫСЛИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ ВО ВНЕКЛАССНОЙ РАБОТЕ.....	197
<i>Жилік О.В., Жилік В.Д.</i> ПРАКТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ ШКОЛЯРІВ.....	198
<i>Зеленская Л.И.</i> ПОДГОТОВКА СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБЛАСТИ ТУРИЗМА МЕТОДОМ «ПОГРУЖЕНИЯ» В РАБОТУ.....	200
<i>Лисенко Н.І.</i> ПРАКТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЯК ЧИННИК МОДЕРНІЗАЦІЇ ШКІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ.....	201
<i>Мальцева Л.В.</i> ВИВЧЕННЯ АНТРОПОГЕННИХ ПРОЦЕСІВ ТА ФОРМ РЕЛЬЄФУ У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ „ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ” (8 кл.).....	202
<i>Нсмець Л.М., Кандиба Ю.І., Редін В.І.</i> ПРО ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ СОЦІО-ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІВ У ХАРКІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА.....	203
<i>Олійник Я.Б.</i> РОЗВИТОК ГЕОГРАФІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ І НАУКИ В КИЇВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	205
<i>Олійник Я.Б., Гринюк Т.А.</i> НОВІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	207
<i>Ступникова А.Д.</i> ГУМАНІЗАЦІЯ СОВРЕМЕННОГО ГЕОГРАФИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	208
<i>Тімець О.В., Соколов Р.В.</i> „ЗОШ – ВНЗ” – КОМПЛЕКСНІСТЬ У ПРОФІЛЬНІЙ ГЕОГРАФІЧНІЙ ОСВІТІ.....	210
<i>Трегубенко О.М.</i> ЗНАЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ДОБУТКІВ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ.....	211
<i>Харківська Н.В.</i> ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА І ВИХОВАННЯ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ З ГЕОГРАФІЇ.....	212
<i>Часнікова О. В.</i> ПРОБЛЕМА ІНТЕГРАЦІЇ ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІКИ В ЗМІСТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ВЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ.....	214

разработка новых противооползневых мер, в контексте научно-технического прогресса, как предупреждающих, так и устраняющих оползни. В-третьих, это разумное планирование промышленного, жилого, дорожного строительства (избегать проведения дорожных выемок, строительства карьеров, площадок в нижних частях склонов, строительства зданий, особенно многоэтажных, на бровках склонов и т.д.)

Главной проблемой у нас в области является то, что на оползень обращают внимание, когда уже стоят перед фактами его проявления – видим трещины в жилых домах, почве, оседания, вспучивания грунта, искривление железнодорожного полотна, образование новых ключей в склонах, изменение дебита старых, и даже более того, игнорируют вышеперечисленные признаки. А ведь в наших условиях остановить уже развившийся оползень практически невозможно.

Таким образом, логично было бы усилить меры по прогнозированию и предотвращению оползней.

Итак:

- в последнее десятилетие оползневые процессы на территории Луганской области сильно активизировались;

- причинами оползней стали особенности рельефа, геологического строения и климата области, а так же промышленный характер региона;

- причины активизации оползневых процессов лежат как в глобальных изменениях Географической оболочки, так и в хозяйственной деятельности человека;

- противооползневые мероприятия в Луганской области не всегда приносят успех, а часто вообще не могут быть проведены.

- необходимо усилить работу по изучению оползневых процессов в их динамике, и разработке мероприятий предотвращающих оползни.

Л.О.Н. Фисуненко, В.И. Жадов, Природа Луганской области, - областная типография, Луганск - 1994 год 2.Фрагменты отчета Государственного Регионального Предприятия Геология по вопросу активизации оползней 3.Щукин И.С., Основы геоморфологии. Изд-во МГУ, М-1963год.

Н.В.Белюсова, ас., к.г.н.

Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка

МЕРЕЖА ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Проблеми, пов'язані з заповіданням певних територій як в Україні, так і в Луганській області зокрема, мають вже свою історію і підґрунтя. Достатньо згадати, наскільки гостро останнім часом повстала проблема раціонального використання природних ресурсів в межах високоіндустріальних економічних районів, таких як Донецький, до складу якого належить й Луганська область, і ті невеличкі резерви недоторканого природного середовища, будь-то первісний степ або лісовий масив, потрібно оберігати і заповідати заради майбутнього.

Для цього й потрібно вивчати загальну ситуацію природно-заповідної справи на окремо взятій території.

В Луганській області станом на 01.01.2005 року мережа природно-заповідних територій та об'єктів області розташовується на площі 66 725,75 га, що становить 2,5% від загальної площі області та нараховує 132 об'єкти, з них: 6 – території загальнодержавного та 126 – місцевого значення. Серед них 1 природний заповідник, 1 регіональний ландшафтний парк, 42 заказника (в тому числі 1 загальнодержавного значення), 61 пам'ятка природи (2 – загальнодержавного значення), 9 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва (2 загальнодержавного значення) та 18 заповідних урочищ (таблиця 1).

За останні п'ять років (2000-2005 рр.) проведена певна робота з розширення мережі територій та об'єктів НЗФ, внаслідок чого Держу правлінням екології та природних ресурсів в Луганській області створено 17 заповідних територій на загальній площі 20 135, 48 га або (в 1,3 рази або на 2,5% збільшились заповідні території порівняно з 1999 р.).

Таблиця 1.

Мережа об'єктів природно-заповідного фонду Луганської області

Категорія, тип	Кількість	Площа, га
Заповідники	1	1 607,6
Регіональні ландшафтні парки	1	14 011
Заказники	42	43 829,8
у т.ч. загальнодержавного значення	1	916
місцевого значення	41	42 913,8
Пам'ятки природи	61	3 999,9

у т. ч. загальнодержавного значення	2	120
місцевого значення	59	3 879,9
Заповідні урочища	18	3 023,6
Парки пам'ятки садово-паркового мистецтва	9	253,9
у т. ч. загальнодержавного значення	2	136,0
місцевого значення	7	117,9
Всього по області:	132	66 725,8

Протягом останніх декількох років стан природно-заповідного фонду Луганської області зазнав значних змін. Позитивну роль у поліпшенні ведення заповідної справи та оптимізації мережі територій та об'єктів ПЗФ відіграла „Програма з охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки в Луганській області на 2002-2005 рр.“, затверджена Луганською обласною радою 22 серпня 2002 р. Завдяки цьому рішенню створено 5 нових заповідних об'єктів на загальній площі 272,2 га. З них 3 заповідних урочища „Широке“, „Московське“, „Зуєв ліс“ у Старобільському та Новопсковському районах, комплексна пам'ятка природи на території Старобільського району „Бутківський терасний парк“, геологічна пам'ятка природи у м. Брянка „Мар'їн стрімчак“.

На рівні області вирішені питання розширення відділення „Стрільцовський степ“ Луганського природного заповідника та заказника загальнодержавного значення „Юнацький“. Підготовлені пропозиції щодо створення міжнародних охоронних територій: білатерального заповідника у Ростовській області на базі відділення „Провальський степ“ Луганського природного заповідника.

Але, неважаючи на прийняті заходи зі збільшення мережі природно-заповідного фонду області, процент заповідності залишається меншим ніж середній показник по Україні (3,95%).

З метою посилення охорони та збереження типових і унікальних екологічних систем заповідних територій Держуправлінням виготовлено 275 охоронних знаків та розміщено їх на об'єктах, що найбільше зазнають антропогенного тиску. Це підвищило інформованість населення прилеглих міст та сіл про їх місце розташування. Але виникли певні труднощі у зв'язку з реформуванням аграрного сектору, появою нових землекористувачів та власників землі.

У критичному стані знаходиться відділення Луганського природного заповідника „Провальський степ“, що розташований на кордоні з Російською Федерацією, по території якого прокладені шляхи пересування вантажів в обхід пунктів пропуску митного контролю. Це питання потребує більш досконалого розгляду на самому високому рівні та прийняття заходів, які будуть носити не тимчасовий, а постійний характер.

У скрутному стані знаходяться також декілька парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, які мають передусім культурне та історичне значення. У найбільш важкому стані знаходиться „Селезнівський парк“ у Перевальському районі, який втратив землекористувача та піддається руйнуванню.

Не розроблений механізм практичного застосування ст. 49 Закону України „Про природно-заповідний фонд України“ стосовно пільг та компенсації втрат сільськогосподарського, лісогосподарського та інших виробництв при заповіданні.

Для підвищення репрезентативності мережі природно-заповідного фонду, як найефективнішого способу охорони видів рослинного і тваринного світу, та покращення якості окремих новостворених об'єктів Держуправлінням проведені роботи по науковому вивченню, розробці проектів створення заповідних територій з рекомендаціями по охороні та збереженню природних ресурсів.

*В.А. Брылев, д.г.н., проф., Е.В. Мелихова, асп.
Волгоградский государственный педагогический университет*

ПРОИСХОЖДЕНИЕ ВОЛГО-ДОНСКОГО ВОДОРАЗДЕЛА

Волго-Донской водораздел, где сближаются крупнейшие реки юга России, на широте Волгограда имеет ширину не более 50 км. Однако истоки рек и устья удалены друг от друга почти на 1000 км. Исследователи геоморфологии и палеогеографии бассейнов этих рек отмечают следующие особенности.

Долина Дона геологически более древняя. Это доказывается серией неогеновых долин: миоценовой (гуровской) и плиоценовыми (ергенинской и андреевской). То есть время заложения миоценового Дона порядка 10 млн. лет.

Долина палео-Волги более молодая – среднеплиоценовая (предакчагыльская, кинельская), то есть ориентировочно 3-4 млн. лет.

Удивительно то, что среднее течение Дона и Волги (Липецкая, Воронежская, Ульяновская обл., Татарстан) отстоят друг от друга более чем на 1,5 тыс. км. А ниже по течению, как указывалось ранее, на десятки километров, образуя Волго-Донской водораздел. Этот водораздел в новейшее время смешался в